

Afstemning

Ændringsforslag nr. 33, 6 og 9, § 1, således ændret, ændringsforslag nr. 34-36 og ændringsforslag nr. 14

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 15
forkastedes, idet 16 stemte for, 117 imod.

Ændringsforslag nr. 16
forkastedes, idet 15 stemte for, 116 imod.

Ændringsforslag nr. 17
forkastedes, idet 20 stemte for, 111 imod.

Ændringsforslag nr. 18
forkastedes, idet 20 stemte for, 113 imod.

§ 2 med de foretagne ændringer og ændringsforslag nr. 21
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 22
forkastedes, idet 18 stemte for, 113 imod.

Ændringsforslag nr. 23, ændringsforslag nr. 24 og 25, § 3, således ændret, ændringsforslag nr. 26, § 4, således ændret, og ændringsforslag nr. 28 og 37
vedtoges uden afstemning.

Underændringsforslag nr. 31
forkastedes, idet 15 stemte for, 118 imod.

Underændringsforslag nr. 32
forkastedes, idet 16 stemte for, 115 imod; 1 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 30
forkastedes, idet 20 stemte for, 95 imod; 18 stemte hverken for eller imod.

§ 5 med de foretagne ændringer
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Lovforslaget går herefter til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

10) Første behandling af lovforslag nr. L 117:

Forslag til lov om registreret partnerskab.
Af Pia Gjellerup (S) og Carsten Andersen (SF) m.fl.
(Fremsat 22/11 88).

Sammen med denne sag foretoges den sidste sag på dagsordenen, nemlig:

11) Første behandling af lovforslag nr. L 118:

Forslag til lov om ændring af ægteskabsloven, arveloven, straffeloven og lov om afgift af arv og gave. (Ændringer som følge af registreret partnerskab).

Af Pia Gjellerup (S) og Carsten Andersen (SF) m.fl.
(Fremsat 22/11 88).

Lovforslagene sattes til forhandling.

*Forhandling***Justitsministeren (Ninn-Hansen):**

Disse forslag er fremsat af Socialdemokratiet og Socialistisk Folkeparti, og inden jeg tager stilling til dem, vil jeg gerne fortælle alle de interesserede medlemmer lidt om indholdet. Forslagene indebærer, at homoseksuelle kan lade deres partnerskab registrere med de retsvirkninger, som er knyttet til et ægteskab, bortset fra en enkelt, nemlig adoption af børn. I tilslutning hertil foreslås der endvidere følgeændringer i ægteskabsloven, arveloven, straffeloven og lov om afgift af arv og gave.

Det vil næppe overraske hverken forslagsstillerne eller andre, at jeg meddeler, at vi i regeringen ikke kan acceptere forslagene. Jeg kan i det væsentlige henvise til de bemærkninger, jeg fremsatte, da det sidst blev behandlet her i Tinget.

Derimod synes jeg, der kan være en god begrundelse for at drøfte de homoseksuelles problemer, og jeg vil gerne med det samme sige, at jeg er indstillet på at medvirke til en løsning af de retlige problemer, der kan være for dem, navnlig når der kan henvises til, at der foregår en eller anden form for diskrimination. Det er

[Justitsministeren]

et standpunkt, som jeg mener svarer til det standpunkt, som kommissionsflertallet havde.

Den kommission, der under Poul Dams formandskab har behandlet spørgsmålene, har jo peget på, at der på nogle områder kan være grund til ændringer, f.eks. den, der i 1986 blev gennemført i arveafgiftsloven. Jeg kan endvidere nævne pensionsområdet, hvor der uden tvivl er behov for forbedringer af den samlevendes stilling. Jeg er også klar over, at der kan blive tale om ændringer i lejeloven af hensyn til de samboende, således at de bliver i stand til at fortsætte et lejemål.

Kommissionen mente ikke, der var behov for en registreringsordning. Jeg mener også, at det er uheldigt, såfremt man ligefrem skal tvinge homoseksuelle samlevende til at lade sig registrere for at opnå de ønskede retsvirkninger.

Efter forslaget skal den forbedring af reglerne om arveafgift for ugifte samlevende, som blev gennemført i 1986, ophæves i forbindelse med en gennemførelse af den foreslåede registreringsordning. Forslaget om registrering vil således medføre en forringelse af den arveafgiftsmæssige stilling for personer, der ikke ønsker at lade sig registrere. Det mener jeg er urimeligt over for dem, der har den opfattelse, at de gerne vil have den pågældende ordning gældende for sig, men ikke ønsker en registrering, ønsker at have deres privatliv i fred uden en registrering af den art, der er nævnt her.

En lovgivning, hvor man på en række enkelte områder ligestiller homoseksuelle samlevende med ægtefæller eller ugifte samlevende af forskelligt køn, vil efter min mening på en rigtig måde vise over for omverdenen, at vi her i Danmark accepterer, at alle – også de homoseksuelle – selv må bestemme deres livsform. De lovforslag, vi har til behandling, vil derimod kunne medføre negativ omtale af Danmark i udlandet, hvor man betragter ægteskabet som rammen om samlivet mellem to mennesker af forskelligt køn.

Endelig vil jeg påpege, at Danmark ved en gennemførelse af disse forslag på afgørende måde vil fjerne sig fra den nordiske retsenhed, som vi jo normalt lægger stor vægt på at opretholde. I de øvrige nordiske lande har man valgt at søge at ligestille homoseksuelle samlevende med andre ugifte samlevende, altså det, som også jeg foreslår.

Regeringen mener, at vi også her i Danmark bør løse problemerne på den måde. Jeg deltager meget gerne i drøftelser i retsudvalget med henblik på at finde frem til løsninger på de problemer, som der kan være for homoseksuelle samlevende på de enkelte områder, hvoraf jeg har nævnt nogle, og vi kan jo så i samarbejde med udvalget gennemgå, hvilke øvrige problemer der kan være, således at vi kan søge at løse dem.

Grethe Fenger Møller (KF):

Det ene af de forslag, Socialdemokratiet og SF har fremsat, medfører, som justitsministeren allerede var inde på, at homoseksuelle kan lade deres partnerskab registrere med de retsvirkninger, som er knyttet til et ægteskab, bortset fra et enkelt område, nemlig adoption af børn.

Der er også et forslag om, at der skal ske følgeændringer i ægteskabsloven, arveloven, straffeloven og lov om afgift af arv og gave.

Forslagsstillerne anfører i bemærkningerne til deres forslag, at der i Folketinget er sket en holdningsændring til homofiles forhold. Det mener jeg sådan set er rigtigt nok. For som det fremgår af bemærkningerne til forslaget, vedtog Folketinget jo i 1984 at nedsætte en kommission til at se på de homoseksuelles forhold, og – hvad jeg også synes var meget vigtigt – i 1986 vedtog vi en arveafgiftsmæssig ligestilling mellem personer af samme køn og ægtefæller, og endelig vedtog Folketinget i 1987 at udvide den eksisterende antidiskriminationslovgivning til også at omfatte bl.a. bøsser og lesbiske.

Kommissionens flertal har frarådet indførelse af nogen form for registreringsordning for personer af samme køn, og jeg kan sige, at Det Konservative Folkeparti også er modstander af en sådan registreringsordning.

Vi mener, at de regler, der gælder for andre ugifte samlevende – de såkaldte papirløse forhold – i det væsentlige også dækker de behov, som samlevende homoseksuelle har.

Vi er fra konservativ side meget villige til at gå positivt ind i drøftelser i Retsudvalget af, hvorvidt der er behov for lovændringer på områder, hvor der kan være problemer for de homoseksuelle, f.eks. pensionsområdet, men det gælder måske også lejelovsområdet eller andre områder, som kan dokumenteres.

[Grethe Fenger Møller]

Jeg mener, det er afgørende også at fremhæve, at vi ikke ønsker, at man på nogen måde skal diskriminere over for homoseksuelle, og jeg mener også, det er nødvendigt, at man i lovgivningen forsøger at fjerne enhver form for diskrimination, der måtte være. Det vil vi gerne medvirke til.

Jeg mener, at der derudover er brug for en holdningsændring, som vi som lovgivere måske ikke fuldt ud kan gennemføre, selv om forslagsstillerne i bemærkningerne til forslaget i beskrivelsen af, hvad der er formålet med lovforslaget, både kommer ind på nogle af de juridiske forhold, vi kan gøre noget ved, og nogle af de mere holdningsprægede forhold. Det mener jeg måske nok også er vores opgave, men den skal også løses uden for dette hus' rammer.

Så kan man rejse spørgsmålet: Hvad er det, man vil med dette forslag? Det synes jeg egentlig fremgår lidt af den del af bemærkningerne, der hedder lovforslagets formål. Men jeg er ikke enig i alle de punkter, som forslagsstillerne nævner under lovforslagets formål.

Jeg mener, det er afgørende, at statsmagten ikke blander sig i, hvordan folk indretter deres privatliv. Det mener jeg er den enkeltes egen sag. Vi må forstå og acceptere, at vi ikke alle sammen indretter os på samme måde her i tilværelsen. Og »vi« gælder altså også lovgivningsmagten. Derfor må vi også se på, hvilke lovgivningsområder der eventuelt skal ændres for at sikre, at der ikke sker en diskrimination over for homoseksuelle.

Derimod synes jeg, det er væsentligt at gøre opmærksom på, at man måske ikke ved at gennemføre en form for registreret partnerskab fuldt ud opnår det sigte, forslagsstillerne har haft med deres forslag. For jeg tror, der er stor forskel på, hvad homoseksuelle egentlig ønsker sig; det synes jeg også fremgik af den debat, vi havde i foråret om denne sag.

Der er således nogle homoseksuelle, som gerne ser, at man får mulighed for et registreret partnerskab, idet de dermed også ser en anerkendelse af deres samlivsform.

Men jeg kender også til mange homoseksuelle, som ikke har noget ønske om at få registreret deres partnerskab, men for hvem det er meget afgørende at få løst de andre juridiske problemer, bl.a. det med hensyn til arveafgiften, som vi fik løst i 1986, men også f.eks. pensions-spørgsmål.

Derfor synes jeg også, det er meget væsentligt, som justitsministeren var inde på, at man kan risikere, såfremt man gennemfører en registrering af partnerskabet, at der vil ske en forringelse af de regler, vi gennemførte i 1986 om lempelse af arveafgiften for ugifte samlevende; de vil simpelt hen blive ophævet ved en gennemførelse af den foreslåede registreringsordning. Og det er vel ikke det, vi er ude på.

Det er nogle af de spørgsmål, vi må have afklaret under udvalgsbehandlingen, og hvor vi i hvert fald må være klar over, hvad vi foretager os.

Endvidere er der hensynet til den nordiske retsenhed; vi har i hvert fald altid lagt vægt på, at der var et tæt samarbejde mellem de nordiske lande, når det drejede sig om ægteskabslovgivning.

Endelig er der også, som forslagsstillerne har været inde på i bemærkningerne, forholdet til omverdenen og, som justitsministeren også var inde på, de forskellige bedømmelser af, hvordan omverdenen opfatter dette. Jeg vil tro, at dette, at vi har den rigtige holdning til, at folk har frihed til at indrette sig, som de nu vil leve, og at vi fjerner eventuelt diskriminerende bestemmelser rundt omkring i vor lovgivning, vil være et tilstrækkeligt signal til omverdenen om, at den danske holdning er, at man ikke skal diskriminere over for mennesker, der har en anden seksuel orientering end den, flertallet har i Danmark.

Med disse bemærkninger skal jeg sige, at Det Konservative Folkeparti vil være positivt indstillet på under udvalgsarbejdet at se på, hvad der måtte være behov for af lovændringer for at sikre, at der ikke sker en juridisk diskrimination i forbindelse med behandling af homoseksuelle.

Ebba Strange (SF):

Som det allerede er bemærket, er det forslag, vi her førstebehandler, jo identisk med et forslag, som Socialdemokratiet, SF og Det Radikale Venstre fremsatte i sidste samling. Denne gang er det kun Socialdemokratiet og SF, der fremsætter det, og derfor er der ikke umiddelbart et flertal for det. Men jeg håber, at det lykkes at skabe dette flertal under udvalgsbehandlingen.

Jeg kan i anledning af nogle af de bemærkninger, justitsministeren kom med, gøre op-

[Ebba Strange]

mærksom på uden i øvrigt at ville gentage førstebehandlingen fra i fjor alt for meget, at jeg er glad for, at justitsministeren vil være med til at se på homoseksuelles retlige problemer, hvis der er tale om diskrimination.

Men selvfølgelig vil vi gerne have dette forslag igennem, og det fremgår også af bemærkningerne, hvorfor vi gerne vil have det. Det er ikke for at tvinge de homoseksuelle til en bestemt livsform, men netop for at give dem mulighed for at vælge en livsform, der gør deres samliv accepteret i hele samfundet.

Det ved vi at der er et ønske om i homoseksuelle kredse, ligesom vi ved, at det ville være et af de mest legitimerende stempler, man kunne give de homoseksuelle, at vi sagde: o.k., vi accepterer forholdet, og vi giver jer de samme retlige muligheder, som vi giver et ægteskab, på nær de begrænsninger, som justitsministeren har nævnt. Derfor er vi selvfølgelig interesseret i at få forslaget igennem.

Justitsministeren siger, at det giver negativ omtale i udlandet. Ja, det ved jeg godt det gør nogle steder og i nogle kredse, men jeg ved også, at det vil vække positiv interesse i brede kredse i udlandet, og det er selvfølgelig især blandt de homoseksuelle i udlandet, hvor Danmark vil kunne komme til at stå som et land, der har turdet give de homoseksuelle den mulighed, der ligger i forslaget.

Der har jo været en lang offentlig debat, også siden vi havde førstebehandlingen i sidste samling, og jeg har deltaget i adskillige møder om spørgsmålet. Jeg har også mødt det synspunkt i homoseksuelle kredse, at vi nu ville til at tvinge dem ind i et bestemt mønster, og jeg vil gerne benytte denne lejlighed til at sige, at det selvfølgelig ikke er tanken med det. Tanken er ikke at tvinge nogen ind i et bestemt mønster, tanken er at give homoseksuelle de samme muligheder, som heteroseksuelle har for at få papir på deres parforhold, for at leve sammen uden papir eller for at leve alene.

Det er vores formål med lovforslaget, og jeg håber meget, at det under udvalgsarbejdet vil vise sig, at vi kan få et flertal for det.

Inge Dahl-Sørensen (V):

Forslaget sigter mod at fjerne diskriminering af en gruppe af vore medborgere. Som liberalt parti er Venstre klar modstander af, at mennesker ugleses eller ligefrem forskelsbehandles,

det være sig på grund af deres seksuelle opfattelse som her eller af andre årsager: religion, politisk overbevisning, hudfarve eller andet, og derfor har vi sympati for endemålet med disse forslag.

Når det er sagt, må jeg imidlertid samtidig gøre det klart, at Venstres folketingsgruppe som sådan ikke kan støtte forslaget om at indføre et registreringssystem eller en registreringsordning af parforhold for personer af samme køn. Venstres hovedindvending er, at der hermed ville blive tale om at udvide ægteskabsbegrebet – ja, faktisk forvide det i en grad, som hverken den danske befolkning eller verden omkring os i almindelighed ville kunne forstå eller acceptere.

Venstres folketingsgruppe er her meget enig i justitsministerens advarsler om, at forslagens gennemførelse ville føre til brud med den nordiske retsenhed på dette område, som vi i Venstre tillægger stor betydning. Vi mener heller ikke at kunne se bort fra, at forslagets vedtagelse kunne skabe en yderst uheldig uklarhed rundt om i verden om det danske ægteskabsbegreb.

Under det videre arbejde i Retsudvalget er Venstre indforstået med, som justitsministeren også har sagt, at se på, hvilke konkrete regler og bestemmelser der kan være til grund for at ændre, så diskriminering af bøsser og lesbiske kan bringes til ophør. Både Socialdemokratiets og SF's forslag nr. L 118 og justitsministeren opregner forskellige eksempler herpå.

Jane Oksen (FP):

Jeg vil gerne indlede med at sige, at der i Fremskridtspartiet er delte holdninger til disse lovforslag, og jeg kan ikke sige, om der er flertal i gruppen for dem – det har vi ikke afklaret. Vi har stillet vores gruppemedlemmer fuldstændig frit i denne sag, da det er en sag, der indeholder både følelsesmæssige, etiske, moralske og en masse andre begreber, som vi mener vi som politikere ikke kan drive partipolitik på. Det må være helt personlige holdninger, der afgør vores stilling i denne sag.

Fremskridtsgruppen er altså fuldstændig frit stillet, og jeg vil egentlig opfordre til, at andre partier her i Folketinget også stiller deres grupper helt frit. Jeg synes ikke, dette er noget, vi kan drive partipolitik på. Når det er sagt, vil jeg gerne gøre opmærksom på, at det, jeg siger her, står fuldstændig for egen regning.

[Jane Oksen]

Sidste gang, vi behandlede forslaget, gik vores ordfører ind for forslaget. Nu er jeg ordfører for det, og jeg vil anmode om, at forslaget forkastes.

Skal vi indføre en lov om registreret partnerskab? Jeg synes, at selve ordlyden »registreret partnerskab« lyder helt tåbelig. For det første: Er det noget, man skal registrere? Et ægteskab er en følelsesmæssig forbindelse mellem to mennesker. Dette her er et eller andet juridisk paragrafforhold, som skulle give to personer af samme køn samme rettigheder, som der er i et ægteskab mellem mand og kvinde.

Ønsker man, at to personer af samme køn skal have rettigheder over for hinanden? Det behøver jo ikke engang at være et lesbisk eller homoseksuelt forhold; det kan godt være en ældre dame, der lever sammen med en fætter, eller det kunne være en fætter og en kusine. Men så er vi straks ovre i, at hvis det er to af forskelligt køn, der lever sammen, gælder forholdet ikke. Hvorfor ikke? Hvis to mennesker bor sammen og gerne vil favorisere hinanden, kan jeg ikke se, hvorfor vi skal have denne lov om registreret partnerskab, for sådan som jeg forstår den, gælder den kun for to personer af samme køn, og alene det er jo forkert. For vil vi lovgive om, at to mennesker skal kunne arve hinanden, skal kunne overtage hinandens bolig eller noget i den retning, kan vi lovgive på andre måder. Denne lov er efter min mening komplet overflødig.

Sidste gang, dette lovforslag var fremme – det var i januar 1988 – var De Radikale medforlagsstillere sammen med S og SF. Som jeg forstod justitsministerens tale – men det jeg vil bede justitsministeren korrigere nu, hvis jeg har hørt forkert – kan regeringen ikke acceptere dette lovforslag. Jamen regeringen består jo også af Det Radikale Venstre, og sidste gang, lovforslaget var fremme, kunne Det Radikale Venstre acceptere det. Derfor er der noget, jeg ikke forstår; jeg troede, man havde den samme holdning i januar 1988, som man har i december 1988, og jeg vil gerne spørge både De Radikale og regeringen, om det er rigtigt.

I øvrigt vil jeg som sagt opfordre til, at man stiller grupperne frit i denne sag.

Jeg vil ikke ligesom Kristeligt Folkeparti gå ind i en hel teologisk vurdering af sagen, men jeg ved, at der kom en masse protester fra en masse præster mod dette lovforslag, sidste gang det var fremsat.

Jeg fornemmer tydeligt, at man blandt bøsser og lesbiske gerne så, at de kunne få en regulær kirkelig vielse, og dette her er et skridt i den retning. Et registreret partnerskab undskylder man med, at det kun er for at få nogle helt juridiske spørgsmål på plads. Det tror jeg ikke er hensigten, for jeg synes, det fremgår af lovforslaget, at man vil ligestille homoseksuelles og lesbiskes samliv med ægteskaber. At man undtager adoptionsforhold, taler også for sig selv. Der må man erkende, at et barn har bedst af at have en far og en mor. At homofile skulle kunne adoptere børn, ville man altså være imod også på venstrefløj. Men jeg vil gerne høre, om det er det, man vil.

Også på grund af sygdommen AIDS mener jeg vi skal være meget forsigtige med at vedtage noget sådant. Det er min stærke formodning, at der blandt homoseksuelle er meget skiftende partnere. Vi har også set, at AIDS-sygdommen er meget udbredt blandt bøsser, så hvis vi accepterer disse forhold, risikerer vi altså at få en indvandring af den slags mennesker til Danmark. Jeg har ikke noget imod, at folk lever på den måde – det vil jeg gerne lige præcisere – men jeg synes ikke, det er noget, vi garanteret skal lovgive om.

Kristeligt Folkeparti var, sidste gang lovforslaget var fremme, inde på, at vi skulle have en folkeafstemning om dette spørgsmål. Jeg ved, der har været en opinionsundersøgelse, der viste, at befolkningen i København var positiv over for forslaget. Det ebbede en lille smule ud, da vi nåede Fyn. Jyderne var modstandere af forslaget. Jeg er altså ikke modstander, fordi jeg er jyde, for jeg har også været københavner engang, men jeg mener altså, at når vi har et ægteskab, er det et forhold mellem en mand og en kvinde. Hvis vi skal ind på denne registrering, skal vi også til at tænke på, at der er blandt disse mennesker, vi taler om, en lang række biseksuelle, og dem tager vi altså ingen hensyn til.

Jeg synes heller ikke, Danmark skal være førende på dette punkt. Vi er i forvejen førende, når det gælder pornografi og den slags ting.

Det er meget svært at få tal frem om, hvor mange mennesker dette angår. Der har været tal fremme om, at der er 20.000 samlevende af samme køn. Det kan vi jo ikke registrere, men det kunne vi så begynde at registrere, hvis der blev lavet en lov om registreret partnerskab. Jeg tror slet ikke, at størsteparten af de mennesker,

[Jane Oksen]

der lever på den måde – hvad enten det er bøs-ser eller lesbiske – er interesseret i at blive regi-streret. Jeg tror, de går meget stille med deres problemer, som jeg vil kalde det.

Hvordan de er blevet, som dette lovforslag beskriver, er svært at sige, men jeg har i hvert tilfælde læst så meget om det, at jeg ved, at det tit og ofte skyldes psykiske oplevelser i barn-dommen. Hvis det gælder arvelog, forsikringer osv., kan vi lovgive om disse ting på anden måde og dermed tilgodese de homofile.

Jeg mener, denne lov vil være skadelig. Den vil give vores børn en forvrænget indstilling til et naturligt forhold mellem mand og kvinde. Der har været propaganda om AIDS, der lige-frem forherliger et sådant forhold. Det synes jeg ikke vi skal føre an med her i Folketinget. Jeg synes, vi skal tage meget skarpt afstand fra det, men jeg vil gerne sige, at hvert enkelt medlem selvfølgelig skal gøre sin stilling op med sig selv. Jeg vil gerne anbefale, at hvert parti stiller deres medlemmer fuldstændig frit.

Jeg synes, at dette er så personfikseret, at man efter min mening slet ikke burde tage en sådan sag op i Folketinget. Jeg synes, det er meget svært at tale om. Det er muligt, vi i udvalget internt kan tale lidt mere om det, men jeg vil derfor gerne anbefale, at vi ikke beskæftiger os med den slags i Folketinget og afviser forslaget.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Jeg skal slet ikke svare på fru Jane Oksens indlæg. Det gør fru Pia Gjellerup, når hun kommer op som ordfører for forslagsstillerne.

Der var kun en enkelt af fru Jane Oksens be-mærkninger, jeg godt ville kommentere. Hun sagde, at vi – da vi behandlede dette forslag i sidste samling og havde det til udvalgsbehand-ling – fik henvendelse fra en række præster. Det er rigtigt. Det gjorde vi. Og det gjorde selvføl-gelig også indtryk på mig.

Den periode, der er gået siden, og hvor jeg har været til mange offentlige møder om dette spørgsmål, har fortalt mig ved talrige henvendelser, at vi for alt i verden ikke må tage den gruppe præsters eller Kristeligt Folkepartis holdning til dette forslag som udtryk for de kristnes holdning til det.

Jeg har været i menigheder, jeg har været i kristne kredse, som har bakket op bag forslaget, og det synes jeg er vigtigt at få med, fordi jeg gik

her fra førstebehandlingen i sidste samling og troede, at det var en generel kristen afvisning af dette forslag. Det er helt forkert. Det er jeg blevet overbevist om i den tid, der er gået, og det synes jeg er godt, for det kunne jeg heller ikke rigtig forstå at det skulle være. Jeg har haft mange interessante diskussioner – også med folk, der er mere bibelkyndige end jeg – om, hvordan de heller ikke i Bibelen kan finde noget som helst, der skulle gøre dette forslag forkasteligt ud fra et kristent synspunkt.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

Fru Jane Oksen sagde i sit indlæg, at hun ikke ville gå ind på en teologisk argumentation, og det synes jeg var klogt af fru Jane Oksen. Jeg vil godt gå ind på den, bl.a. af den årsag, at jeg er teolog, at jeg er præst.

Jeg vil gerne fortælle fru Jane Oksen, at det er muligt, at hun kan møde præster, der protestere, og hun sagde, at sidste gang var der præster, der protesterede mod loven. Det er de i deres gode ret til, men de er i denne sammenhæng præster, som nogle er bagere, og nogle er frisører, og nogle er noget andet. Der er ingen, der kan udtale sig på folkekirkens vegne. De kan udtale sig på egne vegne, og den omstændighed, at de tilfældigvis er præster, ændrer ikke en snus. Man kan ikke udtale sig på vegne af folkekirken, hvad enten man er præst eller biskop.

Kirsten Lee (RV):

Jeg kan godt forstå, at der er nogle ting, fru Jane Oksen ikke kan forstå. Vi kan godt blive enige om, tror jeg nok, at vi alle er trætte.

Jeg synes, det er værd at anerkende ved den debat, vi har hørt indtil nu, at den har været præget af åbenhed og af fordomsfrihed og konstruktivitet.

Det Radikale Venstre har tidligere stået som medforslagsstiller til det forslag, vi nu behandler, og de radikale folketingsmedlemmer har naturligvis ikke ændret holdning. Det stikker dybt i Det Radikale Venstres historie, og vi har arbejdet med dette problem siden 1930.

Vi respekterer homofiles ret til i fællesskab at bygge en tilværelse op med det almindelige ægteskabs retsvirkninger, som bl.a. indebærer gensidig forsørgelsespligt, altså både ulemper og fordele. På det område adskiller de sig fra to

[Kirsten Lee]

af modsat køn; de kan bare gifte sig, såfremt de ønsker at påtage sig bl.a. den gensidige forsørgelsesforpligtelse og ægteskabets øvrige retsvirkninger.

Jeg skal ikke indlade mig på nogen form for vurdering af, hvad der er normalt inden for kærlighedslivet. Jeg forstår ikke nødvendigvis homofiles kærlighedsliv, men det giver mig ikke nogen som helst ret til at fordømme det. Jeg anerkender homofiles ret til som alle andre at opbygge et fællesskab baseret på gensidig respekt og gensidigt ansvar for hinanden.

Jeg er enig med hr. Kofod-Svendsen, der den 10. juni fra denne talerstol sagde: »Mennesker må selv om, hvordan de vil indrette sig.« Vi vil være med til at finde vejen til, at det kan ske.

Duetoft (CD):

Da et tilsvarende forslag sidste gang var til debat i Tinget, tog CD afstand fra dette. Det gjorde vi på det tidspunkt, fordi vi var i et regeringssamarbejde, hvor der i al fald var et af partierne – måske flere, det ved jeg ikke – som ikke kunne lide det. Derfor var vi som regeringsparti imod. Det var den aftale, der var lavet. Nu ser situationen lidt anderledes ud. Vi opfatter dette forslag som så moralsk og etisk præget, at vi synes, det er urimeligt at gøre det til et partipolitisk slagsmål. Jeg er på et punkt enig med fru Jane Oksen i, at det ville være udmærket, hvis flere partier kunne finde på at stille deres medlemmer frit, hvad vi altså har gjort.

Vi har til gengæld haft afstemning i gruppen, og derfor kan jeg sige, at i CD er der 6 medlemmer, der stemmer for forslaget, og 3 medlemmer, der stemmer imod forslaget, når vi når frem til tredje behandling.

Jeg vil godt komme med i al fald en enkelt kommentar til noget af den debat, der har været. Jeg synes, det har været lidt underligt at høre den argumentation, at man ikke skulle lave et registreret partnerskab, fordi man derved kunne tvinge nogle mennesker til at føle, at de skulle lade sig registrere. For mig at se ville det svare til, at vi i morgen skulle afskaffe ægteskabet, fordi der skulle være nogle papirløse ægteskaber, der måske ville føle sig tvunget til at gå ind i et normalt ægteskab. Der er da ikke noget tvang i dette. Det er en valgmulighed, man giver nogle mennesker. Efter min opfattelse er det godt, man giver de mennesker den valgmulighed, men tvangen kunne da lige så godt føres

over til en diskussion om papirløse ægteskaber over for traditionelle ægteskaber. Der findes da det samme sammenhold. Jeg sammenligner ikke med et traditionelt ægteskab, men det er bare en diskussion mellem de to begreber.

Jeg er et af de 6 medlemmer i CD's gruppe, der vil stemme for forslaget. Derfor vil jeg sige, at der har i al fald været tre grunde til, at jeg med sindsro kunne gøre det. Den første er, at forslaget ganske klart undtager en mulighed for adoption. Det finder vi er virkelig vigtigt, at der ikke gives adoptionsret. Det andet er, at der ikke vil kunne foretages vielse. Det mener vi også er vigtigt. Det tredje er, at vi også mener, det er vigtigt, at den ene part skal være bosiddende i Danmark. Det gør, at vi ikke bliver et eller andet Las Vegas, hvor man rejser hen og laver en hel masse forskelligt.

Første gang jeg så dette forslag, var, efter at én spurgte mig, hvad jeg mente om det. Jeg havde – fru Pia Gjellerup – desværre ikke nået at kigge på det, og derfor skulle jeg have det fundet frem. Min første reaktion var, at hvis der bare er de forbehold, er det i orden. Med stor glæde læste jeg så, at de forbehold altså var i forslaget, og så kunne jeg ringe tilbage til den pågældende og sige, at jeg ville gerne støtte det forslag. Det blev jeg nu ikke mere populær af hos den pågældende, men det er så noget andet. Der er mange fordomme og myter til her i verden. De tre forbehold er altså vigtige for os.

En ting, vi vil tage op i udvalget og drøfte – vi ved ikke, om der er noget problem i det – er spørgsmålet, om man skal lave en eller anden tidsmæssig begrænsning for et registreret partnerskab, før det får juridisk bindende virkning. Det, jeg tænker på, er, at man ikke skal kunne lade sig registrere den ene dag og så måske lade sig afregistrere, eller hvad sådan noget hedder, nogle få dage efter og derved måske have opnået nogle fordele i den anledning. Vi vil godt kigge på det. Jeg siger ikke, der er problemer dér, men vi vil gerne kigge på, at det i hvert fald ikke vil kunne blive misbrugt på den måde.

Vi vil altså gå positivt ind i udvalgsarbejdet, og som sagt vil vi gerne opfordre andre partier til også at stille deres grupper frit, men vi er altså 6-3 i CD's gruppe.

Inger Stilling Pedersen (KRF):

Der er nok ingen, der venter spændt på, hvad Kristeligt Folkeparti siger i denne sag. Vi har

[Inger Stilling Pedersen]

også fået vores gruppe stillet fuldstændig frit, og vi er fuldstændig enige om, at dette forslag skal forkastes.

Vi er fuldstændig enige om, at det overhovedet ikke har nogen som helst berettigelse at gennemføre et sådant forslag; så kan man diskutere, som vi har gjort i lange tider, ud fra en sammenligning med et ægteskab. Vi vil gerne fastslå, at et ægteskab er mellem mand og kvinde, og det er det, vores samfund har bygget på og fortsat skal bygge på.

Så kan man komme med alle mulige undskyldninger og bortforklaringer. Sidst vi behandlede det, blev diskussionen ført hen på, at det var en hetz imod bøsser og lesbiske. Det er noget vrøvl. Det er simpelt hen for at skjule, hvad sagen egentlig gik ud på, at man fik befolkningen til at tro, at man var imod disse mennesker. Det er ikke tilfældet, som det også blev sagt heroppefra før. Vi giver enhver fuld ret til at leve, som de vil. Det er ikke det, det drejer sig om. Det drejer sig om at sige, navnlig også til ungdommen, at dette er en god måde at indrette sig på.

Jeg overværede forleden dag en udsendelse i Østjysk Radio, hvor to homoseksuelle, en mand og en kvinde, fortalte om, at de var ude i skolerne og undervise. Hvad sagde de? Jeg var vel nok chokeret. Jo, man ville fortælle de unge, at de skulle prøve det hele. De skulle endelig ikke gå hen og tro, at noget var mere rigtigt end noget andet.

Så er spørgsmålet, hvor langt vi kommer ud med vores budskab, når vi vil sige, at det, der for langt den største del af befolkningen er det naturlige og normale: et ægteskab mellem mand og kvinde, er det, vi skal bygge samfundet på, det, der skal være grundlaget. Vi giver enhver ret til frit at indordne sig og bo med hvem de vil, og hvordan de vil.

Jeg mener, at det selvfølgelig skal være sådan, hvis to af samme eller modsat køn har lejlighed og andre ting fælles, at man ikke undersøger, om de har et seksuelt forhold eller ej. Her kan vi juridisk og arvemæssigt forsøge at sikre disse mennesker uafhængigt af det. Her er det sådan, at hvis det skulle være en bror og søster, skal de jo ikke komme ind under det, fordi de, som det blev sagt tidligere, jo bare kan gifte sig med en anden. Men hvis de er to, der altså er homoseksuelle, kan de altså ikke det, og derfor skal de have den stilling dér.

Kristeligt Folkeparti vil under ingen omstændigheder være med til det. Så kan man diskutere det ud fra kirken. Det er rigtigt, som fru Dorte Bennedsen sagde, at ingen kan udtale sig på folkekirkens vegne. Vi kan have forskellige opfattelser, og det har man også lov til at have, men en ting bliver ikke rigtigere af, at nogle præster siger, at det kan godt forsvares. Det er lige så rigtigt, når mennesker siger, at det ikke kan forsvares. Det kan man så diskutere, alt det man vil. Men at tro, at en sag bliver bedre, fordi man får et bispestempel eller et præstestempel, er noget vrøvl.

Kristeligt Folkeparti har altså lov til at have sin overbevisning om, at dette er og bliver forkert, og vi vil selvfølgelig modarbejde det, alt det vi overhovedet kan.

Pia Gjellerup (S):

Jeg skal generelt takke for en meget seriøs modtagelse af forslaget og en meget behersket og værdig behandling. Det er ganske vist også en genfremsættelse, men som det er nævnt af flere, er det et forslag, som vækker mange følelser hos den enkelte.

Over for justitsministeren vil jeg kommentere et enkelt punkt, nemlig justitsministerens synspunkt, at man vil komme til at tvinge nogle mennesker til en registrering af deres partnerskab, for at de vil kunne få del i de gunstige retsvirkninger. Det kommenterede hr. Duetoft så glimrende, at jeg helt kan tilslutte mig de bemærkninger, nemlig at den samme indvending kan man selvfølgelig rette i forhold til det ægteskab, som næsten alle kender, og det ægteskab retter vi ikke den indvending imod.

Der er selvfølgelig nogle goder, man opnår ved at blive gift, og der er også nogle ulemper, som det drager med sig, hvis man synes, det er et problem. Det er det samme, der vil gøre sig gældende for det registrerede partnerskab.

Denne indvending, som justitsministeren havde, synes jeg ikke er en, man kan rette mod det registrerede partnerskab, men man kan sige, at det offentlige giver et tilbud til et parforhold og dets retsbeskyttelse i forhold til parterne og i forhold til samfundet.

Fru Grethe Fenger Møller bemærkede, at forslaget tager udgangspunkt i, at der er sket en holdningsændring i Folketinget. Det vil jeg nok supplere med, at der i øvrigt også – og det er det, Folketinget også er udtryk for – er sket en

[Pia Gjellerup]

holdningsændring i befolkningen. Der er tale om en lang udvikling, som vi fik det skitseret under førstebehandlingen, og som det også vil fremgå af lovforslagets meget fyldige bemærkninger, en udvikling, som indledtes for alvor ved, at man afkriminaliserede det at være bøsse eller lesbisk i 1930 ved straffelovsreformen.

Fru Grethe Fenger Møller nævner kommissionen, der har været nedsat for at undersøge de homoseksuelles forhold og mulighederne for eventuelt at lave et registreret partnerskab, og peger i den forbindelse på, at der var et flertal i kommissionen, der har anbefalet, at man undlod at gennemføre en lovgivning om registreret partnerskab. Jeg vil nævne, at kommissionen havde et knebent flertal, der anbefaler, at man ikke gennemfører det registrerede partnerskab, og det er, som det også er bemærket mange gange i aften, et udtryk for også i den sammenhæng nogle personlige holdninger, som vi så hver især kan tage stilling til. Derfor kan vi hver især mene, at vi vil tage kommissionens flertals synspunkt til indtægt eller kommissionens mindretals synspunkt til indtægt. Under alle omstændigheder er der i betænkningen meget at lade sig inspirere af.

Så nævnte fru Grethe Fenger Møller, at forslaget måske ikke helt når, hvad man fra de homoseksuelles side ønsker sig, eller hvad forslagens bemærkninger lægger op til. Det kan meget vel være, at der er forventninger, som stilles til et forslag, som det ikke, i hvert fald i denne omgang, er i stand til at indfri. Det er et udtryk for, som jeg sagde for, at dette forslag er et led i en udvikling, som er foregået over mange år, og som selvfølgelig ikke vil stoppe med dette forslags vedtagelse. Der er jo ikke noget af det, vi vedtager her i Folketinget, der bliver det endegyldige stop for enhver udvikling på området. Hvis der gennem årene viser sig ting i det forslag om et registreret partnerskab, der forhåbentlig vil blive vedtaget, der skal ændres, vil Folketinget også leve op til sit ansvar og ændre i lovgivningen.

I øvrigt vil jeg bemærke til en anden ting, som fru Grethe Fenger Møller sagde, at man fra norges side har ønsket, at man kunne få nogle af de positive retsvirkninger, som der er lagt op til. Jeg vil holde meget fast ved, at det, det drejer sig om her, er at vælge de samme retsvirkninger, som vi kender fra parforhold mellem mand og kvinde, både dem, der kan være til byrde, og

dem, der kan være til gunst, i en enhed, også hvis man er et par bestående af to kvinder eller to mænd.

Fru Grethe Fenger Møller nævner til sidst den nordiske retsenhed, og det er et emne, som vi fra tid til anden diskuterer i Folketinget. Det er lidt forskelligt, hvem der tager den nordiske retsenhed op af lommen alt efter, hvad det er for et synspunkt, den skal støtte, men det, der i hvert fald er tilfældet her, er, at vi håber, at vi vil kunne inspirere de øvrige nordiske lande til en udvikling som den, der er foregået i Danmark, og der er ganske overordentlig meget, der tyder på det, nemlig at der er den samme tolerante grobund for udvikling på området i de øvrige nordiske lande.

Til fru Ebba Strange har jeg ikke mange bemærkninger. Jeg er jo overraskende nok ikke spor uenig. Jeg er helt enig.

Til fru Inge Dahl-Sørensen skal jeg ikke bemærke yderligere, end at jeg kommenterede justitsministerens indvending, og det var den indvending, som også fru Inge Dahl-Sørensen hæftede sig ved.

Til fru Jane Oksen vil jeg sige, at jeg synes, det er et rigtigt synspunkt, at man skal stille medlemmerne af grupperne frit og sige, at det er et personligt synspunkt. Så føjede fru Jane Oksen til, at hun ikke ville kunne sige, om der var flertal i Fremskridtspartiets gruppe for forslaget eller imod forslaget, og det synes jeg i virkeligheden er en udmærket melding, hvis man har stået usikker over for forslaget, fordi netop udvalgsbehandlings informationer kan være med til at få de enkelte til at beslutte sig for eller imod.

Så nævnte fru Jane Oksen, at ordlyden var noget kold. Det bemærkede jeg også under førstebehandlingen i sidste periode, og det ville da være noget, vi måske ville kunne inspirere hinanden til under udvalgsarbejdet: at finde en anden ordlyd end registreret partnerskab. Nogle har foreslået: lovmæssigt parliv. Jeg tror godt, vi kan finde noget, der er mere positivt, men det er nu engang et begreb, der er ved at være så kendt og anerkendt, at det måske ville være vanskeligt at ændre.

Jeg kan også kun bekræfte, at regeringen også består af Det Radikale Venstre, som fru Jane Oksen næsten var ved at sætte spørgsmålstegn ved. Det er der vist ingen grund til.

[Pia Gjellerup]

Så spurgte fru Jane Oksen, om adoption var omfattet af lovforslaget, og det er det ikke, og det er også en af de grunde til, som jeg sagde før, at der er en udvikling inden for dette område. Vi har fra forslagsstillernes side ikke ment, at det var et område, hvor udviklingen var nået hertil endnu. Det er der nogen der mener, men andre der ikke mener. Derfor har vi valgt, at udgangspunktet for behandlingen nu er et forslag, der ikke omfatter adoption.

Endelig fastslog fru Jane Oksen, at et ægte-skab består af en mand og en kvinde, og det vil jeg da helt bekræfte, og sådan skal det da fortsat være. Jeg kan føje til, at et registreret partnerskab kommer til at bestå enten af to mænd eller af to kvinder.

Fru Kirsten Lee har jeg ikke mange bemærkninger til ud over, at fru Kirsten Lee netop fremhævede det, som jeg også bemærkede før, at der i et registreret partnerskab både er fordele og ulemper, eller lad os kalde det byrder. Det lagde fru Kirsten Lee vægt på at det også ville være i et registreret partnerskab. Det synes jeg er et helt rigtigt og væsentligt synspunkt, i øvrigt også i forhold til det, vi diskuterer om papirløse ægtepar, nemlig at de meget ofte ønsker at få del i nogle af de goder, som ægtepar opnår ved at være ægtepar. Her må svaret være, at hvis man vil have del i goderne, må man også tage det, der hører med, nemlig at der er en lille byrde, og det må man tage med for at have den enhed, et ægteskab er. Det er nøjagtig det samme, der gør sig gældende for et registreret partnerskab.

Hr. Duetoft nævnte i lighed med flere andre, at det er et forslag, der er meget etisk og ikke partipolitisk præget, og det er jeg som sagt enig i. Hr. Duetoft understregede, at det for ham – og det tror jeg også for mange andre – var væsentligt, at der var tre punkter med i forslaget, og det er de tre punkter, som hr. Duetoft også bekræftede at han fandt, da han gennemlæste forslaget, og derfor kunne tilslutte sig det. Det synes jeg er positivt, og det er også det, jeg ved at mange andre har gjort på det samme grundlag.

Til fru Inger Stilling Pedersen har jeg ikke mange bemærkninger, for vi kan ikke blive helt enige om holdningen til dette forslag. Til slut vil jeg sige, når fru Inger Stilling Pedersen sagde, at man i Kristeligt Folkeparti har stillet gruppen frit, at det har vi også gjort i Socialde-

mokratiet. Det sker med lidt forskellige resultater, men sådan er det jo heldigvis, at Folketinget også er udtryk for, hvad der rører sig uden for murene. Der vil befolkningen også være uenig, men også uden for murene er der – og det håber jeg gentager sig inden for murene – en forståelse, der udtrykker sig i, at der er et flertal i den danske befolkning for at støtte et forslag om registreret partnerskab.

Jeg håber, at udvalgsbehandlingen vil kunne vise de positive resultater, sådan at vi kan få afsluttet et udvalgsarbejde, inden vi skal have de næste runder med sene nattemøder før sommerferien.

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Der er fremsat flere synspunkter under denne debat, jeg godt kunne have lyst til fremkomme med bemærkninger til, men jeg har forstået på forslagsstillerne, at det, man lægger vægt på, er at komme i gang med det arbejde, der skal foregå i udvalget, og derfor skal jeg afholde mig fra det, bortset fra to bemærkninger.

Den ene til fru Pia Gjellerup, der talte om, at jeg havde talt om tvang, og henviste i den forbindelse til det, jeg havde sagt vedrørende arvelovgivningen. Jeg har nu ikke talt om tvang, for jeg er da ganske klar over, at det er en frivillig sag, om homoseksuelle vil lade sig registrere. Det, jeg har talt om, er to ting: at man for at opnå nogle rettigheder skulle lade sig registrere, og det er jo ubestrideligt; og det bevirker, at de, der af en eller anden grund ønsker, at privatlivet skal være noget for dem selv og noget, der ikke kommer til at vedrøre andre, heller ikke en registreringsmyndighed, ikke får de samme rettigheder. Denne forskelsbehandling gør sig i særlig grad gældende, synes jeg, fordi der er nogle, der mister en ret, de har i dag, og det gælder jo ifølge arvelovgivningen. Jeg forstår ikke forslagsstillerne på det punkt, at man først gennemfører en lovgivning, der giver en ret for homoseksuelle, og så fratager dem retten igen, hvis ikke de ønsker at lade sig registrere.

Den anden bemærkning er til fru Jane Oksen, der spurgte om regeringens stilling. Det mente jeg jeg have svaret på, og jeg tror også, at fru Jane Oksen opfattede det rigtigt. Regeringen kan ikke støtte lovforslagene. Det var det, jeg sagde, og det sagde jeg på regeringens vegne. En regering er jo en enhed, og Folketinget har ret til at vide regeringens standpunkt, og det er det, jeg har angivet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Poulsgaard):

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til Retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Fjerde næstformand (Poulsgaard):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 16. december 1988, kl. 10.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 23.08
